

DIEREN DELTAPLAN OOSTVAARDERSPLASSEN (DDO)

INLEIDING

Dit Dieren Deltaplan Oostvaardersplassen steunt op het Advies Beheer Oostvaardersplassen dat is uitgebracht door de commissie Van Geel op 25 april 2018, met uitzondering van bepaalde punten ter zake van het welzijn van de grote grazers. Deze punten betreffen: beschutting, begrazingsdruk, reset, beheer en governance.

Bij onderdeel A wordt dit nader uitgewerkt. Op hoofdlijnen wordt aangegeven wat de noodzakelijke aanpassingen zijn op het advies van Van Geel. Voor de eenvoud wordt daarbij uitgegaan van de volgorde en de benaming van de "kopjes" in de samenvatting van het advies van Van Geel (pagina 1 tot en met 7).

Het DDO bevat ook een onderdeel B waarin een uitgewerkt alternatief plan wordt gepresenteerd dat niet alleen in het belang is van het welzijn van de grote grazers, maar ook in het belang van de flora en fauna van het Oostvaardersplassengebied én het toerisme & recreatie. Aan dit alternatief wordt de voorkeur gegeven.

ONDERDEEL A: GEAMENDEERD ADVIES VAN GEEL

De meeste politieke partijen én grote aantallen betrokken burgers - al dan niet verenigd in stichtingen en verenigingen voor dierenwelzijn - zijn van mening dat de situatie van de grote grazers op de Oostvaardersplassen zo snel mogelijk, nog deze zomer, verbeterd moet worden. Communis opinio is dat een volgende 'hongerwinter' voor de dieren niet aanvaardbaar is. Gelet op het voorgaande en gelet op het vereiste politieke draagvlak voor deze verandering wordt om die reden het advies van Van Geel onderschreven met de volgende amenderingen 1 tot en met 5. Amendering 6 wordt als wenselijk gezien maar niet als voorwaarde.

1. Beschuttingsmaatregelen:

De dieren wordt toegang gegeven in de kern en in de randen van het kerngebied. Dit laatste juist om de noodzakelijke beschutting die er nu nog steeds onvoldoende is, direct te kunnen bieden in de daar aanwezige bossen. Daarnaast valt niet in te zien waarom er een scheiding moet komen tussen dieren in het kerngebied en dieren in de randen.

2. Vermindering van de ruimte voor begrazing en van de begrazingsdruk

Een acceptabele begrazingsdruk ligt, naar onze mening, rond de 600 grazers. Ook emeritus hoogleraar en mede bedenker en grondlegger van dit dierenexperiment op de Oostvaardersplassen, Frank Berendse, gaf dit recentelijk, als reactie op het advies van Van Geel aan. Hij stelt dat een begrazingsdruk van 1100 die de commissie Van Geel voorstelt nog steeds veel te hoog is. Frank Berendse denkt zelfs dat er misschien wel helemaal geen grazers meer moeten zijn.

Zie hiervoor de uitzending:

<https://eenvandaag.avrotros.nl/item/oostvaardersplassen-einde-aan-serengeti-van-de-lage-landen/>

of het NRC artikel van Arjen Schreuder van 5 juni 2018:

<https://www.nrc.nl/nieuws/2018/06/05/hogleraar-meer-grazers-uit-oostvaardersplassen-a1605422>

Voorts wordt het onwenselijk geacht in het kader van risico's voor de volksgezondheid dat het begrazingsgedeelte wordt verkleind door uitbreiding van plas-drasgebied. Dit in verband met de toename van muggen en knutten die voor zowel mens als dier gevaarlijke virussen en ziektes - denk aan onder andere zoönosen als het west nilvirus - over kunnen brengen. Zie ook publicaties daarover van internist-infectioloog Dr. Quirijn de Mast.

3. Reset van begrazingsdruk in 2018

De begrazingsdruk zal nog deze zomer moeten worden terug gebracht naar slechts enkele honderden grote grazers; bijvoorbeeld naar circa 600. Het terugbrengen van het aantal grote grazers door middel van massaal afschot, deze zomer, van edelherten wordt vooralsnog als niet aanvaardbaar gezien. Reden waarom dit punt nog nader onderzoek behoeft. Voor het terugbrengen van de populatie van de grote grazers moet dus een serieus 'resetprotocol' worden opgesteld met als leidend kader:

- a. het plafond van het aantal grote grazers wordt gesteld op maximaal circa 600;
- b. het terugbrengen van de grote grazers wordt gedaan via 'herplaatsing tenzij'.

4. Beheer na de reset van de begrazingsdruk

Actief beheer

Voor de aanwezige grote grazers wordt nadrukkelijk actief beheer voorgesteld. Ter zake van dit actief beheer zal een uitgebalanceerd 'actiefbeheer protocol' moeten worden opgesteld inclusief de wijze van monitoring. Het actief beheer betekent dat de grootte van de populatie zal worden gereguleerd - en dat ook in die volgorde - door: afvangen, contraceptie en afschot (bij uitzichtloos lijden).

Bijvoeren

Onder het 'actief beheer' wordt ook begrepen dat in perioden waarin door tal van oorzaken onvoldoende of geen voedsel aanwezig is in het gebied, de grazers worden bijgevoerd. Tevens dient de drinkwatervoorziening het gehele jaar door van voldoende kwaliteit en ook beschikbaar te zijn. Een en ander wordt uitgevoerd zoals ook te doen gebruikelijk bij andere natuurparken in Nederland waarbij de zorgplicht voor dieren wordt nagekomen.

Veterinaire zorg

Onder het 'actief beheer' wordt ook begrepen dat de grote grazers periodiek worden beoordeeld op hun lichamelijke conditie. Tevens moet goed oog worden gehouden op de gebruikelijke samenstelling van de kuddes. Zo nodig wordt daarnaast veterinaire zorg verleend zoals te doen gebruikelijk bij andere natuurparken in Nederland waarbij de zorgplicht voor dieren wordt nagekomen.

5. Monitoring

Zowel de reset als het actief beheer moeten apart vastgelegd worden in een reset- dan wel actiefbeheerprotocol. Deze beide plannen moeten periodiek worden gemonitord. Vooraf moet worden vastgesteld welke bestuurlijke informatie daarvoor tenminste van belang is. Daarnaast wordt óók een incidentenadministratie bijgehouden. De Provincie ziet actief toe op de uitvoering van beide protocollen aan de hand van periodieke monitoringsinformatie. Zie verder onder 'governance'.

6. Governance

Voorgesteld wordt om voor het Nationaal Park Nieuw Land, waarin begrepen zijn de Oostvaardersplassen, een Raad van Advies en een Raad van Toezicht in te stellen. Participatie van betrokken burgers zal daarin gerealiseerd worden in verband met het benodigde maatschappelijke draagvlak en de gewenste transparantie.

Raad van Advies

In de Raad van Advies hebben zitting: (burger)vertegenwoordigers van stichtingen of verenigingen die het welzijn van de grote grazers nastreven, al dan niet beroepshalve, alsmede dier- en natuurorganisaties. De Raad van Advies geeft advies over het welzijn van de grote grazers en in het bijzonder over de periodieke monitoringsinformatie daarover van de beheerder van de Oostvaardersplassen (Staatsbosbeheer). De Raad van Advies adviseert de verantwoordelijke Gedeputeerde van Provincie Flevoland.

Raad van Toezicht

In de Raad van Toezicht hebben zitting: afgevaardigden van de Raad van Advies, afgevaardigden van leden Provinciale Staten, afgevaardigden van gemeenteraadsleden Almere en Lelystad en deskundigen op het gebied van natuurbeheer en dierenwelzijn. De Raad van Toezicht adviseert ter zake van alle (beheer) aangelegenheden betreffende het Nationaal Park Nieuw Land i.o. De Raad van Toezicht adviseert de verantwoordelijke Gedeputeerde van Provincie Flevoland.

ONDERDEEL B; ALTERNATIEF PLAN

1. Terug naar de basis

De enige reden waarom begrazing in de Oostvaardersplassen nodig is, is vanwege de Natura 2000-doelen. Het gebied heeft die status gekregen vanwege de bijzondere vogelsoorten die er toentertijd nog leefden maar nu al grotendeels zijn verdwenen door overbegrazing! Dat de begrazing plaatsvindt met Heckrunderen, Edelherten en Konikpaarden is vanaf 1996 een keuze geweest vanuit de theorieën over 'natuurlijke processen' en 'mozaïeklandschap' die in de praktijk, zoals nu bekend, niet blijkt te werken en onnoemelijk veel dierenleed tot gevolg heeft gehad¹. Dat maakt dat voortborduren op een aangepast plan (Cie Van Geel), niet de verstandigste oplossing is.

2. Wettelijke status van grote grazers

Het alternatieve plan behelst kort gezegd het instellen van enkel 'zomerbegrazing' op de Oostvaardersplassen. Daarvoor is het volgende nodig.

Stap 1: geef het idee op dat de grote grazers 'wilde dieren' zijn en daardoor rechteloos zijn.

De paarden en runderen zijn door mensen gefokt en door mensen in een omheind gebied geplaatst en aan hun lot overgelaten. Dat ze min of meer verwilderd zijn, maakt ze niet wild of 'gededomesticeerd' of aangepast aan het gebied. Ook

¹ Vanaf de introductie in de jaren 80 van de grote grazers tot 1996 werd op de Oostvaardersplassen naar volle tevredenheid gewerkt met zomerbegrazing en actief populatiebeheer.

voor de Edelherten geldt dat ze niet zelfstandig naar het gebied zijn gekomen en ze kunnen er zeker zelfstandig niet meer uit.

Stap 2: Geef de grote grazers de behandeling als waren zij gehouden dieren.

De grote grazers worden door ons mensen gebruikt als grasmaaiers en ze verdienen daarom de status 'gehouden dieren'. Daarmee vallen ze onder alle beschermende maatregelen voor dieren zoals geregeld in de Wet Dieren en in "Het Besluit Houders van Dieren". Ze worden bijgevoerd wanneer dat nodig is, verzorgd wanneer ze gewond zijn en jaarlijks gecontroleerd door onafhankelijke dierenartsen.

3. Beperking aantal Grote Grazers

Stap 3: laat in de loop der tijd het aantal Grote Grazers drastisch verminderen.

Dat kan in elk geval bij de Heckrunderen en Konikpaarden door inzet van darts (middels dartpistool) met het middel PZP. Dat middel hoeft in principe slechts eenmalig te worden toegediend aan de vrouwelijke dieren. Het is niet schadelijk voor de grond of het milieu en heeft geen effect op andere dieren dan het onvruchtbaar gemaakte dier. Ook voor de Edelherten is dit mogelijk, al is dat iets ingewikkelder en levert het wel stress bij deze dieren op. Maar je kunt je afvragen of deze eenmalige stress ernstiger is dan verhongeren, verdorsten of je familie doodgeschoten zien worden.

Op deze manier de groepen geleidelijk aan verkleinen tot circa 600 dieren zal leiden tot herstel van de vegetatie, tot terugkeer van riet en dus de rietbroedvogels en vermoedelijk zal het aantal Grauwe Ganzen vanzelf verminderen (zonder dat deze elders in het land overlast geven en zonder dat we moeten grijpen naar de maatregel van 'schudden' van de eieren of het vergassen van deze ganzen).

4. Alleen nog seizoenbegrazing met gehouden dieren

Stap 4: na een periode van herstel van het gebied en nadat de grote grazers dusdanig zijn afgenomen dat ze het gebied samen met de Grauwe Ganzen nog onvoldoende goed 'open' kunnen houden, kan worden overgestapt naar 'seizoenbegrazing' door gehouden dieren, waarbij het niet uitmaakt welke gehouden dieren daarvoor ingezet worden. Het gaat tenslotte om het behalen van de doelstellingen van Natura 2000. De keuze voor de toegepaste (combinatie van) grote grazers kan dan zelfs per jaar verschillen, afhankelijk van de ontwikkeling van de vegetatie en nieuwe inzichten in de effecten van deze goed onder controle gehouden begrazing. Het beheer van de dieren wordt gedaan door één of meerdere goed geschoolde 'natuurboeren', aangevuld met vrijwilligers en stagiairs van Landbouw- en Veehouderij opleidingen. Zowel aan de kant van Almere als aan de kant van Lelystad zou een boerderij kunnen staan waar de natuurboeren met hun gezin kunnen wonen. Aan de randen van de Oostvaardersplassen worden schuilplaatsen gecreëerd waar de dieren zelf kunnen kiezen heen te gaan. Als het nodig is worden ze bijgevoerd en uiteraard krijgen ze medische verzorging wanneer nodig. Zonodig wordt via PZP de populatie in stand gehouden. Onafhankelijke partijen voeren eens in de zoveel tijd inspectie uit op de gezondheid van de dieren.

5. Voordelen van de voorgestelde beheersvorm

Deze vorm van 'natuur-veehouderij' heeft vele voordelen:

- Door in de periode dat de vegetatie geen voeding levert alle grazende gehouden dieren naar elders te verplaatsen (lokken met hooi) kun je in de winter ook de waterstand iets hoger opzetten, wat gunstig is voor het riet, wat weer positief zal uitpakken voor vele rietlandvogels en wat ook goed zal zijn voor vele trekvogels
- Door op deze manier te werken kun je precies bepalen hoeveel dieren je in het gebied laat grazen en hou je dus het hele ecosysteem goed in de hand en kun je direct bijsturen wanneer dat nodig is.
- Daardoor kun je 'spelen' met de vegetatiestructuur en door bijvoorbeeld stukken gebied met (tijdelijke en verplaatsbare) veerasters af te zetten, kun je daar de vegetatie zich spontaan laten herstellen. Dat maakt ook het planten van bomen overbodig, want de vegetatie herstelt zich dan op een natuurlijke wijze. Dan laat je de natuur zijn werk doen en hou je op met tuinieren.
- Wil je voor de terugkeer van gieren en andere aaseters enkele kadavers in het veld laten liggen, dan kun je enkele van de voor slacht bestemde dieren op goed geselecteerde punten neerleggen, zodat er niet overal kadavers liggen waar mensen wandelen.
- Door in de winter de dieren naar elders te halen kun je deze daar goed bijvoeren, zodat er geen verhongering optreedt. Dit gebeurt in vele gebieden waar men grote grazers inzet in het natuurbeheer.
- De enorme investeringen in de aanleg van een corridor blijven de belastingbetaler bespaard.
- Het doemscenario van grote kuddes waarvan in de winter vele dieren creperen blijft iedereen bespaard.
- Je kunt in het beheer van Oostvaardersplassen weer de vogels centraal plaatsen. Het was en is een vogelrichtlijngebied en op deze manier kun je de begrazing precies afstemmen op de vereisten die vele vogelsoorten aan het gebied stellen.
- Je kunt door de aanleg van een wandel- en fietspad langs de rand en een aantal uitkijktorens het gebied toegankelijker maken voor wandelaars die dan lopend en fietsend door het gebied gaan.
- Door van het gebied weer een vogelgebied van internationale allure te maken (laten zijn) trek je vermoedelijk zeker zoveel toeristen als er nu komen voor de safari's. Veruit de meeste mensen komen om bijzondere vogels te zien en velen lopen met telescopen en telexen rond om echte wilde dieren en vogels te observeren. De spontaan komende

zoogdieren zijn daarbij voldoende en wie koeien, paarden en Edelherten wil kijken kan op heel veel plaatsen in Nederland terecht.

- Deze gehouden dieren wacht geen langzame dood door verhongering. Dat een deel wellicht de slacht niet ontkomt, is ook de realiteit in veel andere natuurgebieden. Het is (helaas) zeker de realiteit in de overvolle stallen waar dieren enkel en alleen voor consumptie worden gefokt. De gehouden dieren van de Oostvaardersplassen hebben in elk geval voorafgaand aan hun dood een vrij en goed leven gehad.
- Last but not least: dit alternatieve plan kan rekenen op een zeer groot maatschappelijk draagvlak. De maatschappelijke rust zal wederkeren. Genieten van mooie natuur met goed verzorgde dieren voor de benodigde begrazing: iedereen kijkt er halsreikend naar uit!

Almere / Lelystad, 19 juni 2018

Namens Stichting Betrokken Burgers i.o.